

*Hoe die boden vanden soudaen een groot volc vergadert
hadden, ende boese quamen al te samen by
den soudaen voor Constantinobe.*

Dat .CIIJ. capittel.

Als die boden des soudaens al omme gheweest hadden ende haer bootschap gedaen, so brochten si met haer een groot volck uut Damast, uut Affrijken ende uut Jherico, dat si wel vergaderden twee hondert duysent mannen by een om teghen die Kerstenen te vechten. Die soudaen vernam die heren comen, ende hi trac hem lieden tegen, ende hi hietse feesteliken willecome: den soudaen van Damast, den soudaen van Affrijken, die coninck van Tartarijen, die coninc van Jherico, die met haerder gheheelder macht daer comen waren om den soudaen bijstant te doen. Men ghinc daer pijpen ende blasen hornen ende basuynen, dat die Kerstenen horen souden dat si noch volc hadden vercreghen hem lieden in baten.

Die kersten heren quamen ter mueren omme te siene wat die payienen ende heydensche honden bedreven, dat si also trompten ende pepen. Doen sach die torren wachter op den toren datter vele scheepen aen waren comen ende veel Sarasinen. Die kersten heeren en maecten daer gheen werc [r2va] af ende seyden: "Hoe meer vianden, hoe meer eeren!" Ende si besetten haer poorten ende haer mueren met verschen volcke omme dat die stadt bewaert soude sijn, ende si schooten haer bussen dapperlick int heyr, also dat si daer veel volcx doot schooten vanden heydenen. Sy schooten een slanghe¹ ende een cortouwe² ghelijck uut der stadt, die quam in die tente daer die soudaen met die vier heeren sadt over taeffel. Ende die cortouwe schoot den coninc van Jherico sijn hoofd af ende den soudaen van Damast sinen arm af, ende noch veel meer ander heydenen dier ooc bleven.

Die soudaen dit siende dat hem die Kerstenen dat deden, so was hi seer verstoort, ende daer was een grote claechte ghedaen dat die coninc van Jherico deerliken ghebleven ende vermoort was, ende die

1. slanghe: geschut met een lange loop: kanon

2. cortouwe: geschut met een korte loop: mortier

afende leyden. hoe meer viandē hoe
meer eeren. en si besetten haer poortē
en haer mueren met verschen volcke
dine dat die stad bewaert soude sijn.
en si schooten haer busken dapperlick
int heyl. also di si daer veel volck door
schooten vande heydenē. Sy schootē
een slanghe en een conrouwe ghelijck
wt der stad die quam in die tēte daer
die soudaen met die vier heeren sadt
ouer caessel. en die conrouwe schoot dē
coninc van iherico sijn hooft af. ende
den soudaen van damast sinen arm
af. en noch veel meer ander heydenē
dier ooc bleuē. Die soudaen dit liende
dat hem die kerckenē dat dedē so was
hi seer verstoort. en daer was een gro-
te claechte ghedaen dat die coninc vā
iherico so deerliken ghebleuen en ver-
moort was. en die soudaē vā damast
sinen arm af gheschootē was. Doen
swoeren die ander coninghē en heere
dat sijn wreken souden dat hem liede
die blame gheschiet was. si stampen
si smoorde seer en ghinghē haer engin-
nen ooc stellē naē die stad toe om hē
lieden schade ende lachtere te doene.
Maer ter wijlen dat si die busken stel-
den so schootē die vander stad dier sa-
ghen so vreeselike wt dat si die busken
te stellen liede. so vele werter door ghe-
schooten van die vā binnen der stad
so dat die sarasinen achterwaert deyl-
den en wecken. en si lieten die busken
staen. En doē die vander stad dat sa-
ghen dat si te rugge toghe. so trocker
een deel vā hem lieden wter stad. en
si hieldē schutte gheueerde mettē hey-
denen. En ter wile dat si schutte ghe-
ueerde hielden. so namen si die busken
en voerdense in die stad vā constan-
tinoblen. Als heyndic dat hoorde so

was hi seer blide en alle die ander he-
ren met hem. maer si verwonderden
seer dat si niet en vernamen noch en
hoorden vanden bode die om den he-
roghe otto van hymbouch was. Maer
grieta die haecte en verlangde seere
om te sien haer vader en moeder. en
eslites ooc dier ghelike. en dat om dat
hi hoopte margrieten dan te trouwe
als den slach ghesleghe ware tegens
die hondē die haer ghereeschape seer
maecten en haer bataelge seide om
teghen te verhtene. wā den dach seer
naecte datmen strjt ende velt leuere
soude. Die heydenen waren wel vier
hondert duysent sterck. en die kercken
heeren niet bouen twee hondert duy-
sent sterck. aldus hadden die hondē
twee mānen teghen eenen. mer god
was den kercken pincen mede om
dat si sijn gheloue stercken also mē ho-
ren sal eerten eynde comt. Ende als
van den tijt quam dat den dach was
vander bataelgen. so maecte hem die
ghereet om eer te behalen en die vian-
den te weder staen so dat heyndic sey-
de. mijn heeren en pincen laet os nu
moet nemen en wesen sterck op gods
vianden die wi beuechten moeten. al
is haren hoop seer groot. gods cracht
is veel grooter dan si sijn moghen. en
inden meesten hoop volcken is som-
tijts die cracht niet ghelegghen. ick sal
beurjen mijn landen en mijn palen
op dat den heeren belieft. Doen seyde
heyndic eslites coninc bidde v op
een verdienē dat ghi als heden v eer-
liken en viometlike draecht teghe die
vermalendijde hondē. en ghy coninc
lodewijc van viantē. en ghy coninc
euack der arragoenscher kroonen. en
ghy coninc constans en coninc lodewijc

soudaen van Damast sinen arm af gheschooten was. Doen swoeren die ander coninghen ende heeren dat sijt wreken souden dat hem lieden die blame gheschiet was. Si stampen, si smoorden¹ seer ende ghinghen haer engijnen ooc stellen nae die stadt toe om hem lieden schade ende lachtere te doene. Maer ter wijlen dat si die bussen stelden, so schooten die vander stadt diet saghen, so vreeseliken uut dat si die bussen te stellen lieten. So vele werter doot gheschooten van die van binnen der stadt, so dat die Sarasinen achterwaert deysden ende weeken, ende si lieten die bussen staen. Ende doen die vander stadt dat saghen, dat si te rugge toghen, so trocker een deel van hem lieden uuter stadt, ende si hielden schutte gheveerde² metten heydenen. Ende ter wijlen dat si schutte gheveerde hielden, so namen si die bussen ende voerdense in die stadt van Constantinobelen.

Als Heyndric dat hoorde, so [r2vb] was hi seer blijde ende alle die ander heren met hem. Maer si verwonderden seer dat si niet en vernamen noch en hoorden vanden bode die om den hertoghe Otto van Lymborch was. Margrieta die haecte ende verlancgde seere om te sien haer vader ende moeder, ende Etsijtes ooc dier ghelike, ende dat om dat hi hoopte Margrieten dan te trouwen als den slach gheslegghen ware tegens die honden, die haer ghereetschape seer maecten ende haer bataelge stelden om teghen te vechtene, want den dach seer naecte datmen strijt ende velt leveren soude. Die heydenen waren wel vier hondert duysent sterck, ende die kersten heeren niet boven twee hondert duysent sterck. Aldus hadden die honden twee mannen teghen eenen. Mer God was den kerstenen princen mede, om dat si Sijn ghelove sterckten, alsomen horen sal eert ten eynde comt.

Ende als dan den tijt quam dat den dach was vander bataelgen, so maecte hem elc ghereet om eer te behalen ende die vianden te weder staen, so dat Heyndric seyde: "Mijn heeren ende princen, laet ons nu moet nemen ende wesen sterc op Gods vianden, die wi bevechten moeten. Al is haren hoop³ seer groot, Gods cracht is veel grooter dan si sijn moghen. Ende inden meesten hoop volcx en is somtijts die cracht

1. smoorden: vloekten

2. schutte gheveerde: schermutselingen

3. hoop: aantal

niet gheleggen. Ick sal bevrijen mijn landen ende mijn palen¹ op dat den heeren belieft.” Doen seyde Heyndric: “O, Etsijtes coninc, ic bidde u op een verdienen dat ghi als heden u eerliken ende vromeliken draecht teghen die vermalendijde honden, ende ghy, coninc Lodewijc van Vrancrijc, ende ghi, coninc Evack der Arragoenscher croonen, ende ghi, coninc Constant ende coninc Lodewijc, [r3ra] beyde nyeuwe ghedoopt, wilt nu wreken die passie ons liefs Heeren Jhesu Cristi, want nu van noode is!”

Die heeren al te samen seiden, si souden doen datmer af soude weten te spreken in nae comenden tijden.

Aldus stelden si haer betrouwen al op God almachtich, ende si maecten haer ordene seer sterck teghen die soudaen Carodos van Babilonien ende sijn mede hulpers.

Die soudaen van Babilonien hadde ooc sijn ordene ghestelt ende sijn bataelgen wel sterck ghemaect. Hi dede sijn horenen ende basuynen blasen, ende elck stelde hem op sijn verweeren.

Die keiser Heyndric van Lymborch dede blasen sijn trompetten, ende al sijn edelen dyer ghelike, so dat daer een groot gheruchte ende gecrijsch was dat si nau en hoorden noch en saghen vanden gheluyt ende vanden stove² van den paerden. Sy reden in malcanderen. Die Kersten riepen al “Cristus!”, ende die heydenen riepen haren Mamet. Sy vochten met allen seer datter aen beyde siden veel doot bleven, Kerstenen ende³ heydenen meest.

Heyndric die keyser gheracte aenden soudaen van Babilonien, die hi straffelic aen ginc met groten slaghen, ende die soudaen sloech oock dier ghelike. Si sloeghen malcanderen so seer dattet eenen deysen⁴ mochte, diet aensach. Ten eynde so sloech Heyndric den soudaen vanden paerde daer hy op sadt, dat hi bleef ligghen ter aerden, ende hi wert over reden dat hy daer doot bleef.

Etsijtes die gheracte aen den coninc van Tartarien, die hi ooc dapperlic aen ghinck, ende die coninc hem weder dier ghelike. Si vochten seer langhe, alsoot wel te vermoeden is. Ten eynde so sloech hem Etsijtes sijn hoofd af, ende hy werpen vanden paerde.

1. palen: grenzen

2. stove van den paerden: het stof dat de paarden opwierpen

3. ende: maar

4. deysen: een stap terug zetten

hepde nyenwe ghedoopt wilt nu wie
 ken die passie ons liefs heeren ihu xpi
 want nu van noode is. Die heere al
 te samen seiden si soude doen datmer
 af soude weten te spreke in nae come
 den tijden. aldus stelde si haer betrou
 wen al op god almachtich. en si maec
 ten haer ordene seer sterckteghen die
 sondaen carodos van babilonien en
 sijn mede hulpers. Die sondaen van
 babilonien hadde ooc sijn ordene ghe
 stelt. en sijn bataelgen wel sterck ghe
 maect. hi dede sijn hoene en balupne
 blasen. en elck stelde hem op sijn ver
 weeren. Die keiser heyndric van sijn
 borch dede blasen sijn trompetten. en
 al sijn edelen dier ghelike. so dat daer
 een groot gheruchte en gersich was
 dat si nau en hoorden noch en saghe
 vande gheluyt en vanden stoue van
 den paerden. Sy reden in malcande
 ren. die kersten riepen al cristus. ende
 die heydenen riepen haren mamet. sy
 vochten met allen seer datter aen hey
 denen veel doot bleuen kerstenen en
 heydenen meest. Heyndric die hepser
 gheracte aenden sondaen van babilo
 nien die hi straffelic aen ginc met gro
 ten slaghe. en die sondaen sloech ooch
 dier ghelike. si sloeghen malcanderen
 so seer datter eenen deysen mochte dier
 aensach. ten eynde so sloech heyndric
 den sondaen vanden paerde daer hy
 op sadt dat hi bleef ligghe ter aerde.
 en hi wert ouer redt dat hy daer doot
 bleef. Esijtes die gheracte aen den co
 ninck van tartarien die hi ooc dapper
 lic aen ghinc. en die coninc hē. weder
 dier ghelike. si vochten seer langhe al
 soot wel te vermoeden is. ten eynde
 so sloech hem esijtes sijn hooft af. en
 hy werpen vanden paerde. Dit sach

die sondaen van affriken ende wildet
 wieken en quam op esijtes. maer die
 coninc lodewijc quam esijtes te batē
 en die versloech de sondaen van affri
 ken en daer toe noch veel sarasinen.
 Amynus sach dat hi sijn volc aldus
 deerliken verloos met groten hoopē.
 en demofoen ooc dier ghelike so qua
 men si niet haren heyen aen. ende si
 sloeghen op euac den coninc van arra
 goen en op sijn volc. Dit sach heyndric
 van sijn borch en quam hem bi. euac
 en demofoen die vochten so seer dat si
 malcanderē die wapen vande halfe
 sloeghen. en heyndric die vacht teghe
 amynus die heyndric sloech vande
 paerde. en doot sijn edelheyt nam hy
 hem gheuanghen. Ter wilen dat hi
 hem geuanghe hadde so sloech euac
 demofoen in onmacht. en hi souden
 door gheslaghe hebbē. mer heyndric
 riep dat hi hem gheuanghen nemen
 soude. en voeren hem in die stad also
 hi dede. Als die heydenen saghen dat si
 haer hoofden en heeren aldus verlo
 ren hadden en qust waren. so seiden
 si hem om wech te loopene nae haer
 scheep toe. mer die kersten heere sloe
 ghen se al meestē deel door datter seer
 luttel ontquamē vande heydenen sy
 en bleueder al inestendeel door. De
 mofoen ende amynus warē in die
 stad ghebracht. Monia die verwaer
 de demofoen wat hi in onmacht bleef
 wel die vrien lanc amynus die was
 margrieten gheschoncken. die kerste
 en deden anders niet dan si pilgierde
 ende dat goet vanden heydenen in die
 stad brochten. Seer luttel heydenen
 ontquamē meer dan die amerael van
 den sondaen van babilonien. ende die
 amerael vande coninc van tartarjen

Dit sach [r3rb] die soudaen van Affrijken ende wildet wreken ende quam op Etsijtes, maer die coninc Lodewijc quam Etsijtes te baten ende die versloech den soudaen van Affrijken ende daer toe noch veel Sarasinen.

Amynijus sach dat hi sijn volc aldus deerliken verloos met groten hoopen, ende Demofoen ooc dier ghelike. So quamen si met haren heyren aen, ende si sloeghen op Evac, den coninc van Arragoen, ende op sijn volc. Dit sach Heyndric van Lymborch ende quam hem bi. Evac ende Demofoen die vochten so seer dat si malcanderen die wapen vanden halse sloeghen, ende Heyndric die vacht teghen Amynijus, die[n]¹ Heyndric sloech vanden paerde, ende door sijn edelheyt nam hy hem ghevanghen.

Ter wijlen dat hi hem gevanghen hadde, so sloech Evac Demofoen in onmachte, ende hi souden doot gheslaghen hebben, mer Heyndric riep dat hi hem ghevanghen nemen soude ende voeren hem in die stadt, also hi dede.

Als die heydenen saghen dat si haer hoofden ende heeren aldus verloren hadden ende quijt waren, so stelden si hem om wech te loopene nae haer scheepen toe, mer die kersten heeren sloeghense al meesten deel doot, datter seer luttel ontquamen vanden heydenen, sy en blevender al meestendeel doot.

Demofoen ende Amynijus waren in die stadt ghebracht. Ysonia die verwaerde Demofoen, want hi in onmacht bleef wel drie uren lanc. Amynijus die was Margrieten gheschoncken.

Die Kersten en deden anders niet dan [dat]² si pilgierden ende dat goet vanden heydenen in die stadt brochten. Seer luttel heydenen ontquamen meer dan die amerael van den soudaen van Babilonien ende die amerael vanden coninc van Tartarijen [r3va] ende Demofoens camerlinc ende omtrent vijf hondert Sarasinen, die royden metten galyooten ende baergen wech nae haer lieden landt, nae Slavonijen ende Tartarijen waert, daer groot jammer bedreven was om tverlies van haerder schaden.

Die kersten heeren waren seer blijde dat si die victorie hadden vercreghen, mer si hadden oock grooten schaden gheleden, want si

1. Vorsterman 1516: die — een alternatieve oplossing is: die hi sloech vanden paerde

2. Ontbreekt in Vorsterman 1516.

hadden wel verloren .x. duysent mannen, so dat si wel sochten vijf daghen lanc eer dat si die kersten dooden conden vinden onder die heydenen. Sy vonden vele edele van heydenen die grote costelicheden over hem hadden, dattet onmoghelic waer te vertellen. Die arm waren, werden daer rijcke, want Heyndric die keyser gaf¹ elcken dat hi vant. Aldus waren si te gierigher² ende te naerstigher om te soeken onder die heydensche honden dier verslaghen waren, so dat elc overvloedich vercreech vanden Sarasinen goeden. Haer scheepen, haer vaghenen,³ haer tenten, haer artelerije wert al te samen in die stadt gehaelt. Die kersten heeren ende princen maecten allen blijschap, ende die ghene die gewont waren, deden si vermaken ende heelen, ende die arm waren, macten si rijcke. Heydenisse en hadde noyt meerderen schade dant daer en hadde, want so vele edele lieden als si daer doot lieten ende ghevanghen, so men horen mach.

1. gaf: liet behouden

2. te gierigher ende te naerstigher: zeer begerig en zeer ijverig

3. vaghenen: wagens

en demofoen camerline. en omtrent
 vijf hondert sarasine die ropden met
 ten galvoeten en baergen wech nae
 haer liede lande nae nauonijen ende
 cartarhen waert daer grootiammer
 bedieuen was om verlies van haer
 der schaden. Die kersten heerē warē
 seer blide dat si die victorie haddē ver
 creghen. mer si hadden oock grooten
 schaden gheleden. want si haddē wel
 verloren. x. duysent mannē. so dat si
 wel sochten vijf daghē lanc eer dat si
 die kersten doeden condē vinden on
 der die heydenē. Sy vondē vele edele
 van heydenen die grote costelicheidē
 ouer hem hadden datter onmoghelic
 waer te vertellen. die arm warē wer
 den daer rücke. wāt heynduc die hey
 ser gaf elckē dat hi vant. aldus warē
 si te gierigher en te naerlijgher om te
 soeken onder die heydensche hondē
 dier verslaghē waren. so dat elc ouer
 vloedich vercrech vande sarasinen
 goeden. haer scheepen haer vaghēnē
 haer tenten haer artekerijē wert al te
 samen in die stadt gehaelt. Die kerstē
 heeren en princen maecten allen blij
 schap. en die ghene die gewont warē
 deden si vermakhē en heelen. ende die
 arm waren maecten si rücke. Heyde
 nisse en hadde noyt nieerderē schade
 dan daer en hadde. wāt so vele edele
 liede als si daer door lieten en gheuā
 ghen so men horen mach.

Hoe demofoen bequam vande sla
 ghe. en hoe plonia des conincs dochter
 vā salenten hem bedaechde. en hem
 beheerde aent heplighe kersten ghe
 loue dat hi kersten werdt. en beloofde
 haer trouwe.

Dat. C. iiii. capittel.

Plonia die sept.

O demofoe riddē vā groe weerde
 Droom cloechten sweerde
 Suldy noch lāge in onmacht bliuen
 Te leest geē beduictter wijf op drede
 Taes ic aen verde
Mesthief der hertē wat sal ic bedriuen
Mijnē rou en machmē n; volscruē
O lieuelic aēschijn hoe si dy verkeert
Mijnen diuc vermeert (dweghen
 Dus wert v daenschij mit tranē ghe
 Sal dus v princelicheyt vermeert
 Bliuen verkeert
 Daer therte ionstich toe is ghe neghē
 Allendige macht wat sal ic dā plege
O vermalendēde slach die groot sp
 Dat nalix door sp
 Die liefste daer mī confoort op stont
 Dies therte lasen bedioeft ter noot sp
 Weliefden bloot vuy
 Moet ic v cussen aen uwen mont
 god make v bedwelmdē sinnē gesoe

Demofoen.

My my wats mijns hoe come ic hier
 Taes in dese camere

Plonia.

O ridder fier
 Demofoen die my voor al behaecht
 Hoe moechdy varen

Demofoen.

Och si dy dat schoon maecht
 Plonia daer mijnen sin op staet

Plonia.

Jae her riddere

Demofoen.

O confort en raet
 Segt my reyn amoueselic laet
 Hoe ic hier come op alle bede

Plonia.

O demofoen prince vā vromer daer
 Ic was nalix vā druche al desper aet
 Ghi waert wtē stride noyt sulckē on
 vrede In omacht gebrocht hier int ste

*Hoe Demofoen bequam vanden slaghe, ende hoe Ysonia, des conincx
dochter van Salenten, hem beclaechde ende hem bekeerde aent
beylighe kersten gbelove, dat hi kersten werdt
ende beloofde haer trouwe.*

Dat .CIIIJ. capittel.

Ysonia die seyt:

[r3vb] *O, Demofoen, ridder van groter weerde,
vroom, cloeck ten sweerde,
suldij noch lange in onmacht bliven?
Ten leeft geen bedructer wijf op deerde.
Laes, ic aen verde
meskief der herten. Wat sal ic bedriven?
Mijnen rou en machmen niet volscriven.
O, lievelic aenschijn, hoe sidij verkeert!
Mijnen druc vermeert.
Dus wert u daenschijn mit tranen gbedweghen.
Sal dus u princelicheyt vermeert¹
bliven verseert,
daer therte jonstich toe is gheneghen?
Allendige maecht, wat sal ic dan plegen?
O, vermalendijde slach, die groot sy,
dat nalicx doot sy
die liefste, daer mijn confoort op stont.
Dies therte, lasen, bedroeft ter noot sy.
Uut liefden bloot, vry,
moet ic u cussen aen uwen mont.
God make u bedwelmden sinnen gesont!*

Demofoen:

*Ay my, wats mijns!? Hoe come ic hier,
laes, in dese camere?*

1. vermeert: vermaard

Ysonia:

*O, ridder fier,
Demofoen, die my voor al bebaecht,
hoe moechdy varen?*

Demofoen:

*Och, sidy dat, schoon maecht
Ysonia, daer mijnen sin op staet?*

Ysonia:

Jae, her riddere.

Demofoen:

*O, confort en[de] raet,
Segt my, reyn amorueselic saet,
hoe ic hier come, op alle bede! ¹*

Ysonia:

*O, Demofoen, prince van vromer daet,
ic was nalicx van drucke al desperaet.
Ghi waert uuten strijde, noyt sulcken onvrede,
in onmacht gebrocht hier int ste[de]. ²*

[r4ra] Demofoen:

*In onmacht? Noyt meerder edelhede!
Ic weet by cans wel wie dat dede.
Twas Evac, die mijn vrienden versloech,
daer ic groten haet ende nijt toe droech
en[de] waenden met mijnder cracht verslaen.*

1. op alle bede: dat bid ik u zeer

2. Vorsterman 1516: ste

Ysonia:

*En hadde Heyndric en[de] Etsijtes gedaen,
ghi waert int velt voor hem daer bleven.
Mer si verbaden u, en[de] my is last gegeven
vander keyserinnen u te bewarene,
vercoren riddere.*

Demofoen:

*Van desen verclarene
verwondert my therte uuter maten.
Hoe sou ic des duecht ongeloont nu laten?
So waer ic een vileyn alder vileynen meest!*

Ysonia:

Neen ghy, dat hoope ic!

Demofoen:

*Sijt onbevreesst,
reyn, maechdelic keest!¹
Therte is verbuecht tot inden gheest
in u schoon, lievelic ghesichte.
Dus roep ic om troost in Venus foreest,²
want u liefde die is profect, ghesneest³
int herte. Reyn, amorues ghestichte,⁴*

1. keest: kiem

2. Hoogst dubbelzinnig en (on)bedoeld obscene. Venus foreest: wordt ook wel gebruikt als metafoer voor (vrouwelijk) schaamhaar. In deze context is "troost" doorgaans synoniem met seks.

3. profect ghesneest: volmaakt (als snoer) geregen

4. ghestichte: schepsel, wezen

Demofoen.

In onmacht noyt meerder edelhede
 Ic weet by cans wel wie dat dede
 Was cuac die mijn vruende v'soech
 Daer ic grote haer en nijt toe dieoch
 En waende met mijder cracht v'slae

Plonia.

En hadde heyndic en etlijtes gedaē
 Ghi waert ic velt voor hē daer bleue
 Mer si vbadē v en my is last gegeue
 Vnder hepferrinnen v te bewarene
 Vrcoren riddere

Demofoen.

Van desen verclarene
 Verwondert my therte wter maten
 hoe sou ic des duecht ongelodt nu late
 So waer iceen vileyn alder vileynē
 meest.

Plonia.

Aen ghy dat hoope ic

Demofoen.

Sijt onbeueest
 Reyn maechdelic heest
 Therte is verhuecht tot inden gheest
 In v schoonlicuelic ghesichte
 Dus roep ic om troost in ven? fouest
 Want v liefde die is profect ghesneest
 Int herte reyn amoues ghesichte
 en belcht v n; al valt mij iost op sichte
 v ter eere sal ic theste geloue aē verde

Plonia.

Mijn beduict herte ic nu verlichte
 Demofoen prince vā groter weerde
 Souē al dat leuende is op der erden
 Noet ic mijn liefde nu waerts draghē
 kuddelic behaghen
 En wilt niet meer claghen
 Mijnen wille die gheef ic in v acoort
 Als herte in herte vereenicht yooit
 Alchts in eeren so daer toe hooit

Demofoen

Ic en ghere niet anders blome v'heue
 Wilt vuechdelickeuen

Ic sal v trouwen met groter eeren
 Dies sal ic v hier te pande gheuen
 mij trou en her kerste geloue aē cleue
 Daer alle duechden by vermceren
 En alle mijn af gode te nieten keeren

Plonia.

Jolijt profijt moet dies ghebueren
 Schoon lief mijn griet is al ghedaen

Demofoen.

Dijnē troost vloft verduet en truerē

Plonia.

Jolijt profijt moet dies ghebueren
Demofoen.

Die mint die hirt nae der natueren
 Waer de wille al stille j; stat wilt slaē

Plonia.

Jolijt profijt moet dies ghebueren
 Schoon lief mijn griet is alghedaen
 Dus laet ons met vuechde ter mael
 tijt gaen.

H Idus ghinghen dese twee ghe-
 lieuen ter salen waert ter mael-
 tijt. daer groote bliscchap was en gro-
 te vuecht. Die keiser heyndic die hiet
 demofoen fecstelic willecome en dedē
 sitten bi synder siden. Plonia die ginc
 bi die yrouwē sitte aen die hepferrinne
 tafel. Als demofoen gheseten was by
 alle die heeren en pincen. icst die hep-
 ser. die coninc van vianerth. die conie
 van arragoen. die coninc van coltrin
 en die coninc van lubien. en sijn neue
 amynhus en ander princen dier satē
 so sepde demofoen. ghi heeren al te sa-
 men ic danc v met ganfer herten als
 dat ghi my ghespaert en beurtit hebt
 vander door inden strot daer camp-
 lic en seer auentuerlic met mi stont. al
 so mijn beminde eerwerdiche heere
 ter eeren der edelheyt die ghi my ghe-
 daen hebt en bewelen al daer in mijn
 der noot so sal ic dat heilige kerste ghe

*en belcht u niet, al valt mijn jonst op slichte,¹
u ter eeren sal ic tkersten gelove aen verden.*

Ysonia:

*Mijn bedruct herte ic nu verlichte!
Demofoen, prince van groter weerden,
boven al dat levende is op der erden
moet ic mijn liefde tuwaerts draghen.
Ridderlic behaghen,
en wilt niet meer claghen!
Mijnen wille die gheef ic in u acoort,
als herte in herte vereenicht woort,
altijts in eeren, so daer toe hoort.*

Demofoen:

*Ik en ghere niet anders, blome verheven.
Wilt vruechdelic leven!
[r4rb] Ic sal u trouwen met groter eeren.
Dies sal ic u hier te pande gheven
mijn trou ende het kersten gelove aen cleven,
daer alle duechden by vermeeren,
en[de] alle mijn afgoden te nieten keeren.*

Ysonia:

*Jolijt,² profijt moet dies ghebueren!
Schoon lief, mijn grief is al ghedaen.*

Demofoen:

Dijnen troost verlost verdriet en[de] trueren.

Ysonia:

1. al valt mijn jonst op slichte: al vallen mijn gevoelens voor u niet in goede aarde
2. Het begin van een rondeel.

Jolijt, profijt moet dies ghebueren!

Demofoen:

*Die mint, die kint nae der natueren
waer den wille al stille zijn stat wilt slaen.*¹

Ysonia:

*Jolijt, profijt moet dies ghebueren!
Schoon lief, mijn grief is al ghedaen.
Dus laet ons met vruechden ter maeltijt gaen.*

Aldus ghinghen dese twee ghelieven ter salen waert ter maeltijt, daer groote blijschap was ende grote vruecht. Die keiser Heyndric die hiet Demofoen feestelic willecome ende deden sitten bi synder siden. Ysonia die ginc bi die vrouwen sitten aen d[er]² keyserinnen tafel.

Als Demofoen gheseten was by alle die heeren ende princen: ierst die keyser, die coninc van Vrancrijc, die coninc van Arragoen, die coninc van Costrin ende die coninc van Lubien ende sijn neve Amynijus ende ander princen dier saten, so seyde Demofoen: “Ghi heeren al te samen, ic danc u met ganser herten als dat ghi my ghespaert ende bevrijt hebt vander doot inden strijt daert campelic ende seer aventuerlic met mi stont. Also, mijn beminde, eerweerdighe heeren, ter eeren der edelheyt die ghi my ghedaen hebt ende bewesen al daer in mijnder noot, so sal ic dat heilige kersten ghe-[r4va]love aen nemen ende doen my doopen, ende dat ter eeren van u allen ende ter liefden des conincx dochter van Salenten, die over schone Ysonia.”

Als dat Heyndric die keiser hoorde ende alle die ander coninghen ende heeren, waren si seer blijde ende seyden: “Heer Demofoen, ghi doet seer wel, ende twerdt ter salicheyt uwer sielen dat ghi laet varen dijn onghelovich leven!”

1. zijn stat wilt slaen: zich wil vestigen

2. Vorsterman 1516: die

loue aen nemen en doen my doopen
en datter eeren vā v allen. en ter lief-
den des coninc dochter van salenten
die ouer syone ysonia. Als dat heyn-
dic die keiser hoorde en alle die ander
coninghe en heeren waren si seer blij-
de en seiden. heer demofoen ghi doet
seer wel. en twerdt ter salicheyt uwer
sielen dat ghi laet vā dijn onghelo-
uich leuen. Doen vnaechde demofoen
houdt amynius neue sdy oock ghe-
uānghe onder dese heerē en pūncen.
dars v veel gheluyt. want om uwen
wille is alle doolighe gebuert. en door
mijnen broeder diet betaelt heeft met
ter doot. Doen seide amynius demo-
foen heer oom ichēne datter waer is.
maer dies niet te min v broeder mijn
oom die soudaen van babilonien die
was die rechte cause en oorspronc vā
desen want hy wilde dat heylrike
winnen vā constantinobelen. en my
daer in setten als gheweldich heylere
met des ouers keisers dochter erelesia
die nu die keiser heyndic vā limbourch
ghetrouc heeft dat my wel behaecht.
ende ic wilde wel dat si mi woude stel-
len ter rantsone. en dat ic mocht rep-
sen nae babilonien. Daer op dat de-
mofoen antwoorde en seide. siet ne-
ue amynius wilt ghi wel doe. so laet
varen ons goden. want ghi siet doch
wel dat sy cracht noch macht en heb-
ben. noch gheen viertuyt rooke noch
smake en hebbe mer tis een duuelde-
ric. iac bi der kerkenē god. die de ker-
kenen macht verleent heeft te vernie-
len minneeren en te bedwingen die
ghehele macht van heydenisse. ghe-
lijc dat aen ons wel ghebleken heeft.
want wi hebben ghehad thien man-
nen teghen eenen. en si hebbe ons be-

dwonghen. Aldus neue wildy wel en
wijsselken doen so laet v wer varen.
en wert kerken met my. ic heloue v te
helpene dat ghi besitten sult landē en
palen van uwer heerschappien. Als
dit amynius hoorde so ladt hi verwō-
dert en verslegghen van herten en hy
en wist wat antwoorden dan hi seide
O demofoe oom ic sal my op dat stuc
beraden. en dan als dan het mach so
goet sijn der kerkenē wet ich sal aen
veerden. aldus wil icse noch badt be-
uroet en onder wesen sijn. ende noch
meer daer af horen dan ich ghehoort
hebbe vermonden. Doen seiden alle
die heerē hi septe ooc waer. men sal hē
meesters doe die hē onderwisen we-
ghen en leeren sullen dat salighe ghe-
loue vander wet xps. Aldus waer die
heerē besich om theplighe kerke ghe-
loue te sterckene. en si bedriuen grote
vriolicheit en alderhande ghenoechte
diemē verdenckē condon ouer mael-
tijt. Daer warē schalmeyen trompet-
ten claronen die welke daer maer-
ten een seer schoon groot geluyt ouer
die mactste nae die costume vanden
houe. Als si aldus vriolig geweest had-
den so ghinghen si wandelen buyten
der poorten vander stadt om te siene
die plaecten daer die heydenische hon-
den ghelegghen hadden. en hoe si hem
lieden begrauen hadden ofte si in een
stade ghelegghen hadden. Die heylere
inne erelesia en alle die ander vrou-
wen en maechden die daer by waren
verwonderden hem lieden seer als si
saghen die putten en die legghers dper
stonde. mer daer en was niet gheble-
uen. Doen ghinghe si besien die sche-
pen dper die turcken ghelaten hadde
in die hauene.

Doen vraechde Demofoen: “Houdt,¹ Arynijus neve, sidy oock ghevanghen onder dese heeren ende princen!? Dats u veel ghelucx, want om uwen wille is alle dorloghe gebuert, ende door mijnen broeder, diet betaelt heeft metter doot.”

Doen seide Arynijus: “Demofoen, heer oom, ic kenne dattet waer is. Maer dies niet te min, u broeder, mijn oom, die soudaen van Babilonien, die was die rechte cause ende oorspronc van desen, want hy wilde dat keyserrijcke winnen van Constantinobelen ende my daer in setten als gheweldich keyser met des outs keisers dochter Eresebia, die nu die keiser Heyndric van Limborch ghetrouwt heeft, dat my wel behaecht. Ende ic wilde wel dat si mi wouden stellen ter rantsoenen, ende dat ic mocht reysen nae Babilonien.”

Daer op dat Demofoen antwoorde ende seyde: “Siet, neve Arynijus, wilt ghi wel doen, so laet varen ons goden, want ghi siet doch wel dat sy cracht noch macht en hebben noch gheen viertuyt, rooke noch smake en hebben, mer tis een duvelderije! Jae, bi der kerstenen God, die de Kerstenen macht verleent heeft te vernielen, mijneeren² ende te bedwinghen die gheheele macht van heydenisse, ghelijc dat aen ons wel ghebleken heeft, want wi hebben ghehadt thien mannen teghen eenen, ende si hebben ons be-[r4vb]dwonghen. Aldus, neve, wildy wel ende wijsseliken doen, so laet u wet varen ende wert kersten met my! Ic belove u te helpene dat ghi besitten sult landen ende palen van uwer heerschappijen.”

Als dit Aminijus hoorde, so sadt hi verwondert ende verslegghen van herten, ende hy en wist wat antwoorden dan hi seide: “O, Demofoen oom, ic sal my op dat stuc beraden, ende dan, als dan het mach so goet sijn der kerstenen wet, ick salse aen veerden. Aldus wil icse noch badt bevroet ende onderwesen sijn ende noch meer daer af horen dan ick ghehoort hebbe vermonden.”³

Doen seyden alle die heeren: “Hi seyt ooc waer! Men sal hem meesters doen, die hem onderwijsen, wegghen⁴ ende leeren sullen dat salighe ghelove vander wet Cristus.”

Aldus waren die heeren besich om theylighe kersten ghelove te

1. Houdt: Asjemenou ... (Frans: Tenez!)

2. mijneeren: ondermijnen

3. vermonden: vertellen

4. wegghen: op de goede weg helpen

sterckene, ende si bedreven grote vrolicheit ende alderhande ghenoechte diemen verdencken conden over maeltijt. Daer waren schalmeyen, trompetten, claroenen, die welcke daer maecten een seer schoon, groot geluyt over die maeltijt, nae die costume vanden hove.

Als si aldus vrolic geweest hadden, so ghinghen si wandelen buyten der poorten vander stadt om te siene die plaetsen daer die heydensche honden ghelegghen hadden, ende hoe si hem lieden begraven hadden ofte si [hem]¹ in een stadt² ghelegghen hadden. Die keyserinne Eresebia ende alle die ander vrouwen ende maechden die daer by waren, verwonderden hem lieden seer als si saghen die putten³ ende die leghers⁴ dyer stonden. Mer daer en was niet⁵ ghebleven. Doen ghinghen si besien die schepen dyer die Turcken ghelaten hadden in die havene.

1. Ontbreekt in Vorsterman 1516.

2. in een stadt: in een massagraf

3. putten: waterputten / latrines [?]

4. leghers: slaapplaatsen

5. niet: niemand